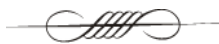

вважається взаємодія інструментів різноманітних галузей знань, скоординованих системою менеджменту на базі сучасних ІТ для розв'язання будь-яких проблем і завдань.

Список використаних джерел

1. Євдокименко В.К. Матриця постулатів ноосферних цивілізаційних трансформацій і економічна поведінка: вектори корекції. *Економіка та управління національним господарством*. 2020. Випуск IV (80). С.46-69

Кириленко Володимир Анатолійович,

*головний науковий співробітник науково-організаційного відділу
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,*

доктор військових наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Нестеров Олег Вікторович,

*заступник начальника академії з тилу – начальник тилу,
полковник Військової академії*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЙ ЛОГІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Сучасний механізм узгодження економічних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності у процесі забезпечення Збройних сил потребує пошуку ефективного вирішення завдань із постачання військ продукцією промислового виробництва. Якщо раніше в умовах командно-адміністративної системи використовували інші важелі «тилового забезпечення» Збройних сил, то з здобуттям незалежності та зміною соціально-економічної формації постала необхідність у перейнятті конкурентних підходів до забезпечення обороноздатності держави. Вирішення цього завдання веде до необхідності застосування концепції логістики (логістичного підходу), виявлення її ролі у вирішенні завдань щодо забезпечення військ, оперативного регулювання поставок і тим самим безперервного, якісного та повного задоволення військового попиту, ліквідації або мінімізації небажаних явищ у забезпеченні військ та сил флоту.

Забезпечення військ у мирний час у сучасних економічних умовах пов'язане як із придбанням продукції службами тилу, так і з централізованим постачанням військ, де діють принципи маркетингу та логістики. Перехід системи забезпечення Збройних сил на воєнний час (мобілізаційне розгортання) посилює централізований (адміністративний) підхід, але не виключає практичного застосування концепції логістичного забезпечення обороноздатності держави. Зазначене демонструє і досвід України в умовах протистояння «гібридній» агресії. Не менш за те, як «особливий період», так і «воєнний час» вимагає адаптованої системи, що підштовхує до збільшення ролі логістики та використання її певних функцій.

Поняття логістики як механізму постачання військ застосовувалося у теорії провідних держав Європи ще у ХІХ столітті і почало широко використовуватися сьогодні в різних галузях наукової та господарської діяльності промислових підприємств, торговельно-посередницьких організацій та інших суб'єктів економік як у мирний час, так і у період конфліктів. Таким чином, актуальність застосування концепції логістики в ринкових умовах, координації наукової та практичної діяльності у сфері забезпечення Збройних сил України обумовлена причинами економічного та наукового характеру [2; 3].

Звідси очевидна важливість, спрямованість та можливість скорочення різного роду витрат на основі наукових методів оптимізації всіх потокових процесів, починаючи від виробництва та закінчуючи споживанням. Таким практичним нововведенням є логістичний підхід, а науковою методологією – теорія логістики.

Початком формування інструментарію логістики слід вважати середину 1950-х років, до якої належить розробка системи RP (планування потреб/ресурсів), базою якої став виробничий режим MRP (планування потреб у матеріалах). Відповідно до системи MRP забезпечення підприємства матеріальними ресурсами та їхніми запасами здійснюється відповідно до розробленого плану виробництва, на підставі якого розраховується потреба в необхідних сировині, основних та допоміжних матеріалах, напівфабрикатах та комплектуючих виробках. Функціонування підприємства в режимі MRP передбачає наявність буферних складів чи складів на підприємствах-виробниках із наявністю всього спектра запасів матеріальних ресурсів – виробничих (поточних), підготовчих, страхових. Обсяги цих запасів повинні постійно контролюватися і за необхідності коригуватися у зв'язку з можливим відхиленням графіка випуску кінцевої продукції від розробленого виробничого плану.

На базі системи MRP, з урахуванням її недоліків та обмежень (наприклад, нечутливість до короткочасних змін попиту), була розроблена система MRP II – Manufacturing Resource Planning (виробниче планування потреб у ресурсах), у якій об'єднані фінансові та логістичні операції. Проте проблема існування буферних складів, отже, і запасів матеріально-технічних ресурсів, залишається невирішеною. Звідси виникає пошук нових рішень логістичних проблем, що полягає в розробці більш ефективних логістичних концепцій [1, с. 38].

До кінця 1950-х років склалася нова та перспективна логістична система, що отримала назву «just-in-time» – JT (точно вчасно). Відповідно до цієї системи матеріальні ресурси повинні надходити точно у призначений термін, у конкретне місце та у необхідних кількостях. І тут створення страхових запасів непотрібен, оскільки доставка продукції здійснюється тоді, як у ній виникає потреба.

Згідно з мікрологістичною системою (виробничим режимом) «KANBAN» внутрішньовиробничі запаси матеріальних ресурсів ліквідуються або скорочуються до мінімуму. Виняток непередбачених витрат можна здійснити шляхом визначення, контролю та скорочення часу від моменту поставки комплектуючих виробів до їх безпосереднього використання у виробничому процесі. Функціонування системи починається з кінцевого етапу виробничого процесу – випуску готової продукції, проте попередні етапи її виготовлення підлаштовуються під нього, тому система отримала назву «тягнучої». У свою чергу, інформація надходить від кінцевої точки безпосереднього виробництва до попередньої ділянки роботи з відповідними умовами постачання матеріальних ресурсів. Таким чином, усунення буферних складів та посилення попарних зв'язків наступних один за одним виконавців забезпечують стабільність виробничого процесу [1, с. 38].

Поєднання елементів систем «Just in time», «KANBAN», «MRP» стало основою для створення логістичної системи «Lean production» (у буквальному перекладі – «худе виробництво»). Ця система поєднує в собі переваги масового виробництва (низька собівартість великих обсягів виробництва) і дрібносерійного виробництва (гнучкість та різноманітність продукції). Ця система дозволяє швидко реагувати на споживчий попит за низьких виробничих витратах і високої якості продукції, що випускається [1, с. 38].

Мікрологістична система «demand-driven techniques» - DDT (реагування на попит) розроблялася як модифікація системи RP у частині реагування на попит. Найбільш відомими є чотири її варіанти: «rules based reorder» (ROP); «quick response» (QR); «continuous replenishment» (CR), «automatic replenishment» (AR). Система ROT використовує методику контролю та управління запасами, засновану на точці замовлення та статистичних параметрах витрати продукції. Ефективність застосування цієї системи багато в чому визначається точністю прогнозування попиту. Система QR («метод швидкого реагування») є логістичною координацією між оптовою і роздрібною торгівлею з метою поліпшення просування готової продукції [1, с.38].

Застосування цієї системи практично дозволяє знижувати запаси готової продукції до необхідного рівня й водночас значно підвищити оборотність запасів. Система CR («безперервне поповнення») є модифікацією концепції QR і призначена для усунення

необхідності замовлення на поповнення запасів готової продукції. Метою системи є встановлення ефективного логістичного плану, спрямованого на безперервне поповнення запасів готової продукції роздрібній торгівлі. Стратегія системи AR («автоматичне поповнення запасів») полягає в забезпеченні постачальників (фірм-виробників) готової продукції необхідним набором правил для прийняття рішень щодо асортименту продукції, що виробляється або закуповується [1, с. 38].

Таким чином, фрагментарно розглянуто основні логістичні системи та виробничі режими, що використовуються на практиці у промисловому виробництві. Відповідно головні елементи цих логістичних підходів на рівні окремих прийомів можуть бути застосовані й у військовій сфері.

На перше місце при цьому виходять такі напрями розвитку функціональних сфер логістики, як: матеріально-технічне постачання (управління ланцюгом постачання, закупівля матеріальних ресурсів після отримання замовлень); транспортне господарство – виробництво залізничного рухомого складу та водних (річкових та морських) суден, і одночасно високоекономічних транспортних засобів, а також формування транспортних мереж, що дозволяють переміщати вантажі за допомогою інтермодальних перевезень.

Логістизація процесу забезпечення військ підвищує ефективність функціонування системи забезпечення, що досягається за рахунок трансляційного ефекту окремих її елементів. Трансляція логістизації збільшує загальний вихідний ефект порівняно із сумою ефектів окремо умовно незалежних підсистем системи забезпечення військ.

Вихідний трансляційний ефект логістизації системи забезпечення виявляється у зниженні витрат операційно-логістичних або зростанням інтегрального критерію ефективності (оптимізації) процесу забезпечення військ, що загалом зменшує витрати забезпечення військ у сучасних умовах.

Таким чином, логістика має високий потенціал економічної ефективності, а використання її науково-методичного апарату в системі забезпечення виявляється як у високому рівні оптимізації процесу забезпечення військ, так і в його організації та, як наслідок, в економії натуральних та грошових показників.

Список використаних джерел

1. Михаліцька Н. Я., Верескля М. Р. Логістичний менеджмент: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 440 с.
2. Репіч Т. А. Особливості використання логістичної концепції у логістиці кризових ситуацій. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2020/56.pdf
3. Сапіга Р. І. Військова логістика у забезпеченні воєнно-економічної безпеки країни: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.01. К., 2013. 22 с.
4. Ступницький, О.І. Формування логістики кризових ситуацій у контексті військового конфлікту Росія – Україна. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Випуск 121 (частина I). С. 210-219.

